

รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

สารนิพนธ์
เรื่อง
รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต
วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2561

.....
บุริม โอทกานนท์
Ph.D.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมสารนิพนธ์

.....
สิรินรา ชัยคำดี
ผู้วิจัย

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัลลภา ปิติสันต์
Ph.D.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
พีรยุทธ์ พัฒน์ธัญานนท์
Ph.D.
กรรมการสอบสารนิพนธ์

.....
ดวงพร อภาศิลป์
Ph.D.
คณบดี
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

.....
สุเทพ นิ่มสาย
Ph.D.
ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำสารนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี อันเนื่องมาจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณ ดังนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์บุริม โอทกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำในการแก้ไขส่วนบกพร่อง จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณอุอัจฉราวิ หาสุณหะ และคุณน้าอมราวดี หาสุณหะ ที่ช่วยให้คำปรึกษาและแนะนำเพื่อน ๆ มาเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้คำสัมภาษณ์ และตอบคำถามด้วยยินดีและความเต็มใจ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดลทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ทักษะความรู้ และประสบการณ์มากมายที่ผ่านมา จนทำให้สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในงานสารนิพนธ์ และชีวิตการทำงานได้ รวมถึงคอยให้กำลังใจตลอดการทำสารนิพนธ์นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวทุกคนที่คอยสนับสนุน เป็นกำลังใจสำคัญและเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ

และนอกจากนี้ต้องขอขอบคุณนางสาวสุกิสรา พลอยบุตร และนางสาวกนกวรรณ เจริญวงศ์วัฒนา ที่คอยให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจมาตลอด พร้อมทั้งเป็นที่ปรึกษาในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณเพื่อน MK19C ทุกคนที่คอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

สิรินรา ชัยคำดี

รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society

TRAVEL PATTERNS OF THE ELDERLY IN AGING SOCIETY

สิรินรา ชัยคำดี 5950431

กจ.ม.

คณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : บุริม โอทกานนท์, M.B.A., สุเทพ นิ่มสาย, Ph.D.,
พิรยุทธ์ พัฒน์ธัญญานนท์, Ph.D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัลลภา ปิติสันต์, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการด้านรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งหญิงและชายที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีความชอบในการท่องเที่ยว มีความพร้อมและมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงพอที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้ ทั้งหมดรวม 17 คน และจากการค้นคว้าศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการในการท่องเที่ยวทั้งหมด 5 รูปแบบ คือ พบในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 3 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม 1 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท และพบในรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ 1 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบที่มีจำนวนความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล มีจำนวนความต้องการเท่ากับการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ / รูปแบบการท่องเที่ยว

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	4
2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว	4
2.1.2 รูปแบบของการท่องเที่ยว	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	10
2.2.1 ความหมายและสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุ	10
2.2.2 ความหมายของผู้สูงอายุ	11
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ	17
3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย	17
3.2 กรอบขั้นตอนงานดำเนินงานวิจัย	18
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	19
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	20
3.6 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	20
3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา	21
บทที่ 4 ผลการวิจัย	22
4.1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	24
4.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงทะเล	29
4.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	31
4.4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งวัฒนธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท	32
4.5 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในความสนใจพิเศษ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา	34
4.6 อภิปรายผลการวิจัย	35
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	39
5.1 สรุปผลการวิจัย	39
5.2 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	40
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	40
บรรณานุกรม	41
ประวัติผู้วิจัย	44

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวโดยองค์การการท่องเที่ยวโลก	6
4.1 แสดงผลความต้องการในการท่องเที่ยวจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ	23
4.2 แสดงผลความต้องการในรูปแบบการท่องเที่ยวทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ของผู้สูงอายุแต่ละคน	23
4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	24
4.4 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล	28
4.5 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	31
4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งวัฒนธรรมรูปแบบการท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท	33
4.7 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในความสนใจพิเศษรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา	35

สารบัญรูปร่างภาพ

รูปภาพ

หน้า

1 แสดงกรอบขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

18

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาของเรื่อง ความสำคัญและปัญหา

สังคมสูงวัย เป็นสถานการณ์ที่โลกและหลายประเทศกำลังเผชิญ หากพิจารณาในระดับโลกจากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) คาดการณ์ไว้ว่า ในปี ค.ศ. 2050 ผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าตัวจากปัจจุบัน โดยประมาณการว่าจะมีจำนวนกว่า 2,000 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรโลก ส่วนของประเทศไทยนั้น ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยคาดการณ์ไว้ว่า ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในปี ค.ศ. 2021 และจะเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอดในปี ค.ศ. 2035 ซึ่งถือได้ว่าเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก

จากการสำรวจกลุ่มผู้สูงอายุของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) พบว่า แหล่งที่มาของรายได้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ นั้นมาจาก รายได้จากการทำงาน บำเหน็จ บำนาญ กว่าร้อยละ 50 รองลงมาคือได้จากบุตรหลานหรือคู่สมรส ร้อยละ 39 ที่เหลือนั้นเป็นรายได้ที่มาจากดอกผลจากการออมหรือการลงทุน

รายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ในปี 2557 ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 25,000 บาทขึ้นไป มีสัดส่วน 4.2% หรือประมาณ 4.2 แสนคน และจำนวนของกลุ่มนี้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการใช้จ่าย

เมื่อมาดูในส่วนค่าใช้จ่ายหลักของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่นั้นจะเป็นการใช้จ่ายเพื่อดูแลสุขภาพและ ยารักษาโรค ร้อยละ 55 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายสำหรับที่พักอาศัย ร้อยละ 9 ส่วนที่เหลืออีกกว่าร้อยละ 36 เป็นค่าใช้จ่ายด้านสันทนาการและการท่องเที่ยว และมอบให้บุตรหลาน จากสถิตินี้จะเห็นได้ว่าการใช้จ่ายของกลุ่มผู้สูงอายุ สร้างเม็ดเงินสะพัดให้กับหลายธุรกิจ ทั้งธุรกิจสินค้าและธุรกิจบริการ

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุ กำลังเป็นตลาดใหม่และตลาดใหญ่ ที่มีคุณภาพ มีกำลังซื้อที่สูง หนึ่งในธุรกิจสำหรับผู้สูงอายุที่น่าสนใจก็คือธุรกิจท่องเที่ยว เพราะคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มิเวลาที่จะท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่นๆ เนื่องจากไม่มีภาระด้านการงาน และครอบครัว อีกทั้งยังมีความพร้อมทางการเงินที่ได้สะสมมาจากการทำงาน หรือได้รับ

สวัสดิการจากรัฐบาล จึงต้องการพักผ่อน หรือหากำไรให้ชีวิตเป็นรางวัลหลังเกษียณด้วยการท่องเที่ยว แต่เนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนั้นจะมีความต้องการในการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป รวมถึงในเรื่องของรูปแบบการท่องเที่ยวด้วย เพราะบางคนก็เริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพ ความไม่คล่องตัว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ในเรื่องของรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผู้สูงอายุอยากไป ซึ่งจากผลการศึกษาน่าจะเป็นข้อมูลที่น่าสนใจนำไปใช้ประโยชน์สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบตามที่ผู้สูงอายุอยากจะไปเที่ยว ทั้งในการประชาสัมพันธ์ได้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 คำถามงานสารนิพนธ์

1. ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านรูปแบบในการท่องเที่ยวอย่างไร ต้องการในการท่องเที่ยวรูปแบบใด

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการด้านรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

1.4 ประโยชน์

1. เพื่อเข้าใจความต้องการด้านรูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ
2. เพื่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ จะได้พิจารณาทำการประชาสัมพันธ์ให้ตรงถึงกลุ่มผู้สูงอายุ และหาแนวทางพัฒนาสถานที่ให้เหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ
3. เพื่อผู้ที่สนใจหรือทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสามารถนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

1.5 ขอบเขตของสารนิพนธ์

1.5.1 ประเด็นที่ศึกษา

- ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว
- ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุด้านรูปแบบการท่องเที่ยวรวมถึงกิจกรรมที่ผู้สูงอายุจะทำการท่องเที่ยวในรูปแบบนั้น

1.5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย บทความและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุจากสื่อออนไลน์ และวิเคราะห์เนื้อหา

1.5.3 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้สูงอายุทั้งหญิงและชายที่ชอบการท่องเที่ยว มีความพร้อมและมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงพอที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้

1.5.4 ระยะเวลา

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการวิจัย 3 เดือนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน 2561

1.6 นิยามศัพท์

1. ผู้สูงอายุ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป
2. สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป
3. การท่องเที่ยว ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การเดินทางจากสถานที่ที่พักอยู่อาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่ใด สถานที่หนึ่ง ที่มีระยะทางใกล้หรือไกล ภายในประเทศไทยและเดินทางออกไปด้วยความสมัครใจ โดยพักอาศัยอยู่ระยะเวลาหนึ่ง เพียงชั่วคราว และมีวัตถุประสงค์เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ใช่การหารายได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society” ผู้ทำการวิจัยได้ทำการศึกษาประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และ ส่วนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - 2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว
 - 2.1.2 รูปแบบของการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
 - 2.2.1 ความหมายและสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุ
 - 2.2.2 ความหมายของผู้สูงอายุ
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวต่างให้ความหมายของการท่องเที่ยวไปตามทัศนคติที่หลากหลาย ดังนี้

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) ให้ความหมายของ “การท่องเที่ยว” ว่าหมายถึง การเดินทางใดๆ ก็ตามเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร

ประการที่ 2 การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม

ประการที่ 3 เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อความเบิกบาน บันเทิงเจริญมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่างๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ และเพื่อติดต่อธุรกิจ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การเล่นกีฬา การติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง

วรรณ วลัยวานิช (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางความสนุกสนานหรือเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การเคลื่อนย้ายประชากรจากสถานที่หนึ่งไปสู่อีกสถานที่หนึ่ง ทั้งการเดินทางระหว่างประเทศ และการเดินทางภายในประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และได้รับความรู้

ชญวรรณ มาตกุล (2556) สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ชั่วคราวด้วยพึงพอใจและความสมัครใจของผู้เดินทาง เช่น การเดินทางเพื่อการ การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อการศึกษา เป็นต้น แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

กฤษ เตชะประเสริฐ (2556) สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางออกจากสภาพแวดล้อมปกติ เช่น ที่ทำงาน ที่บ้าน เพื่อไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ เดินทางด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา ธุรกิจ ประชุมสัมมนา หรืออื่นๆ แต่ต้องไม่เป็นการได้มาซึ่งรายได้ในการไปสถานที่นั้น

ชิตวร ประดิษฐ์รอด (2557) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนเดินทางออกจากที่พักหรือที่ทำงานไปยังสถานที่อื่น เป็นระยะเวลาสั้นๆ และทำกิจกรรมต่างๆ ระวังพักอาศัยชั่วคราวในสถานที่ท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทางต้องการไปเยี่ยมญาติมิตรหรือท่องเที่ยว

วันทิกา หิรัญเทศการ (2557) ได้สรุปว่า ท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่

เพื่อการหารายได้ ซึ่งมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง

จากความหมายต่างๆ ดังที่ได้รวบรวมมาในข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางจากสถานที่ที่พักอาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่ใดที่หนึ่ง ระยะทางใกล้หรือไกล ด้วยความสนใจโดยพักอาศัยอยู่ระยะเวลาหนึ่งเพียงชั่วคราว วัตถุประสงค์เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ โดยที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้

2.1.2 รูปแบบของการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.1 กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวโดยองค์การการท่องเที่ยวโลก

รูปแบบการท่องเที่ยว		
การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ	การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ
<ul style="list-style-type: none"> • การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ • การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล • การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา • การท่องเที่ยวเชิงเกษตร • การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> • การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ • การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี • การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท 	<ul style="list-style-type: none"> • การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ • การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา • การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย • การท่องเที่ยวเชิงกีฬา • การท่องเที่ยวแบบผจญภัย • การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ • การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว • การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล • การท่องเที่ยวแบบประชุม • การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา อุโมงค์โพรง ถานหินทราย ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของดิน หิน แร่และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม วนเกษตร สวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และปศุสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อ การไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้น เช่น จันทรุปราคา สุริยุปราคา ฝนดาวตก และการดูดาวจักราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ ความประทับใจ และประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์และชื่นชมในสถานที่ท่องเที่ยว ได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีของท้องถิ่น พื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ การท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆจัดขึ้น โดยได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ เพื่อศึกษาการยอมรับนับถือ ความเชื่อ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้และความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ๆเพิ่มขึ้น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์พิเศษ เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้คุณผลงาน สร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ การท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ คุณผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism)ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรม เพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้การรักษาสุขภาพกายใจ โดยได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึก

ต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง เป็นต้น เพื่อมีความรู้ใหม่ และประสบการณ์เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความสนใจและความถนัดในประเภทกีฬาให้ได้รับความสนุกสนานความเพลิดเพลิน ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานหวาดเสียว ตื่นเต้น ผจญภัย ความปลอดภัย มีความทรงจำ และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home stay & farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิต ในบ้านปลายหลังเกษียณจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือการท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี ครั้งละนานๆอย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel) หมายถึง การจัดนำเที่ยวให้แก่ กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จในการขายสินค้านั้น ๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เป็นการให้รางวัล และจัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจรรายการพักรวมตั้งแต่ 2-7 วัน เป็น

รายการนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/I=incentive/ C=conference / E=exhibition) เป็นการจําหน่ายให้แก่อุ้มนักค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจําหน่ายเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) หรือหลังการประชุม (post-tour) โดยการจําหน่ายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือพักรั้ค้างแรม 2-4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจําหน่ายการท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่าง การเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาว ตั้งแต่ 2-7 วันหรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ ประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (agro-cultural tourism) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo- historical tourism) เป็นต้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยว มีหลากหลายประเภทเนื่องด้วยเกิดจากความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต่างกัน คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว งานชมวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยว เชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบ โฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวพ้านั้กระยะยาว การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล การท่องเที่ยวแบบประชุม การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

2.2.1 ความหมายและสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุ

สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป

หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง ประเทศหรือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง ประเทศหรือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึง ประเทศหรือสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในระดับแรกคือระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หรือ Aging Society และคาดการณ์ว่าจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในปี ค.ศ. 2021 และจะเป็นสังคมสูงอายุนระดับเต็มที่ในปี ค.ศ. 2035

2.2.2 ความหมายของผู้สูงอายุ

“ผู้สูงอายุ” (Elderly) คำนี้ถูกบัญญัติขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย โดย พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร ในการประชุมระหว่างแพทย์อาวุโสและผู้สูงอายุจากวงการต่างๆ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2505 จนเป็นที่เข้าใจ ขอมรับและใช้กันแพร่หลายมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ในปี 2525 ที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) กำหนดเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลกว่า “บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เรียกว่า “ผู้สูงอายุ” ส่วนสถาบันแห่งชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ว่า ผู้สูงอายุวัยต้นคือ มีอายุระหว่าง 60 – 74 ปี ซึ่งนับว่าเป็นวัยที่ยังไม่ชรามาก ถ้าสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี แต่เมื่ออายุ 75 ปีขึ้นไปจึงจะถือเป็นวัยชราอย่างแท้จริง ส่วนสำนักงานสถิติแห่งชาติของไทยแบ่งผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุตอนต้นมีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี และผู้สูงอายุตอนปลายมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป

กรมประชาสงเคราะห์ (2530) ได้ให้ความหมาย ผู้สูงอายุ ไว้ว่าหมายถึง การพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายของช่วงอายุของมนุษย์ ความสูงอายุนี้จะเริ่มตั้งแต่เกิดมา และดำเนินการต่อเนื่องไปจนถึงสิ้นสุดอายุขัย และกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นผู้สูงอายุ

อุบลรัตน์ เฟื่องสกลิตย์ (2546) กล่าวว่า iva ผู้สูงอายุในสังคมไทย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่มีลักษณะของการเสื่อมถอย ความต้านทาน โรคและการเจริญเติบโตของร่างกาย น้อยลง ความสามารถในการปรับตัวและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคล มีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป

สุรกุล เจนอบรม (2541) ได้กล่าวว่าผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีชีวิตในช่วงสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็น วยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและหน้าที่การงานทางสังคม ซึ่งแต่ละคนจะเกิดความเสื่อมแตกต่างกัน ได้กำหนดว่า บุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกัน โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging) จากจำนวนปี หรืออายุที่ปรากฏจริงตามปีปฏิทิน โดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมาร่วมพิจารณาด้วย 2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี 3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Aging) จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สติปัญญา การรับรู้และเรียนรู้ที่ถดถอยลง 4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ จากบทบาททางสังคม (Sociological Aging) จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนความรับผิดชอบ ในการทำงานลดลง

คนชราหรือผู้สูงอายุ (Elderly) หมายถึงบุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งวงจรมันเริ่มตั้งแต่วัยทารก วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา นักชราวิทยาจึงแบ่งช่วงสูงอายุออกเป็น 4 ช่วง โดยใช้เกณฑ์ลักษณะจิตสังคม ชีววิทยา (คานธีชา บุญยาว 2554) ดังนี้

1. ผู้สูงอายุช่วงต้น (The young-old) ช่วงนี้อายุประมาณ 60-69 ปี เป็นช่วงที่คนต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่เป็นภาวะวิกฤตหลายด้าน เช่น การจากไปของมิตรสนิท คู่ครอง รายได้ลดลง เกษียณอายุ การสูญเสียตำแหน่งทางสังคม โดยทั่วไป ช่วงนี้บุคคลยังเป็นคนที่แข็งแรง แต่อาจต้องพึ่งพิงผู้อื่นบ้าง อย่างไรก็ตาม สำหรับบุคคลที่มีการศึกษาสูง รู้จักปรับตัว ช่วงนี้ยังเป็นช่วงที่เราจะมีสมรรถภาพด้านต่างๆ ใกล้เคียงกับคนหนุ่มสาวมาก การปรับตัวในช่วงนี้มีข้อเสนอแนะว่าควรใช้แบบ “Engagement” คือ ยังเข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมทั้งในครอบครัวและนอกครอบครัว

2. ผู้สูงอายุช่วงกลาง (The middle-aged old) ช่วงนี้อายุประมาณตั้งแต่ 70-79 ปี เป็นช่วงที่คนเริ่มเจ็บป่วย เพื่อนและสมาชิกในครอบครัวที่อายุใกล้เคียงกันอาจเริ่ม

ล้มหายตายจากมากขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมลดน้อยลง การปรับตัวในระยะนี้มักเป็นไปในรูปแบบ “Disengagement” คือไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของสังคมและครอบครัวมากนักอีกต่อไป

3. ผู้สูงอายุช่วงปลาย (The old-old) ช่วงนี้อายุประมาณ 80-90 ปี ผู้มีอายุขึ้นถึงระดับนี้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพราะสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนอายุถึงขั้นนี้ต้องมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น ไม่วุ่นวาย แต่ก็ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ยังกระตุ้นความมีสมรรถภาพในแง่ต่างๆตามวัย เริ่มย้อนนึกถึงอดีตมากขึ้น ผู้สูงอายุระยะนี้ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากกว่าวัยที่ผ่านมา

4. ผู้สูงอายุช่วงสุดท้าย (The very old) อายุประมาณ 90-99 ปี ผู้มีอายุขึ้นถึงระดับนี้มีจำนวนค่อนข้างน้อย ความรู้ต่างๆ ด้านชีววิทยาสังคม และจิตใจของคนวัยนี้ยังไม่มี การศึกษามากนัก แต่อาจกล่าวได้ว่าเป็นระยะที่มักมีปัญหาทางด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุในวัยนี้ควรทำกิจกรรมที่ไม่ต้องมีการบีบคั้นเรื่องเวลาที่ต้องทำให้เสร็จ ไม่ต้องมีการแข่งขัน ควรทำกิจกรรมที่อยากทำและพอใจ ในชีวิตสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มนี้ที่ได้พบผ่านวิกฤตต่างๆมาแล้วมากมาย จะเป็นคาบระยะแห่งความสุขสงบพอใจในตนเอง

จากข้อมูลทั้งหมดที่นำเสนอมาเป็นการนำเสนอแนวคิดการแบ่งลักษณะผู้สูงอายุตามช่วงอายุ เพื่อจำแนกความหลากหลายของผู้สูงอายุในช่วงต่าง ๆ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตการศึกษากับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พงศ์เสวก อเนกจางค์พร (2558) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นเบบี้บูมในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม คือเป็น การวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง 312 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นเบบี้บูมในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรรุ่นเบบี้บูมในกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อนและมีความนิยมท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งธรรมชาติโดยในการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเดินทางแบบหมู่คณะหรือเป็นกลุ่ม มีการตัดสินใจและดำเนินการจัดการเดินทางและด้วยตนเอง โดยเดินทางท่องเที่ยวไปกับครอบครัวหรือเพื่อนและ เดินทางท่องเที่ยว 2-4 ครั้งต่อปี ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวภายในประเทศ ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1-2 วัน หรือ 3-4 วันแล้วแต่โอกาส โดยจากกลุ่มตัวอย่าง 312 คน พบว่ามี

พฤติกรรมการท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรม และตามความสนใจพิเศษ แต่ส่วนมากมีความนิยมท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ

จันทร์จิตร เชียรศิริ วันดี สุรีย์ บุญญานพพงศ์ และกรวรรณ สังขกร (2555) การประเมินศักยภาพการตลาดท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนบน จากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติ มีพฤติกรรมด้านการท่องเที่ยว ที่ค่อนข้างแตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติจะวางแผนเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง และเดินทางท่องเที่ยวไปกับคู่สมรส ในการวางแผนการท่องเที่ยวจะใช้แหล่งข้อมูลมาจากอินเทอร์เน็ต เดินทางท่องเที่ยวในวันธรรมดา และใช้ระยะเวลาท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง 4 – 7 วัน ส่วนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยจะมีบุตรหลานเป็นผู้วางแผนและเดินทางท่องเที่ยวด้วย ในการวางแผนการท่องเที่ยวมีแหล่งข้อมูลมาจากการสอบถามญาติ คนรู้จักหรือเพื่อนเป็นหลัก เดินทางท่องเที่ยวในวันเสาร์ – อาทิตย์ และระยะเวลาท่องเที่ยวในแต่ละครั้งไม่เกิน 3 วัน และสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติมีความนิยมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูด และมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย จึงใช้กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการตลาดว่า “ภาคเหนือตอนบนเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้วยธรรมชาติที่งดงาม และแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตที่หลากหลาย” ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ได้แก่ การศึกษาวิถีท้องถิ่น การเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมเชิงสุขภาพ ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวนำเสนอสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือ ความสวยงามของธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ศาสนสถานอันงดงามและทรงคุณค่า และตำนานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ควรให้มีการพัฒนาในเรื่องของความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุกับบุคลากรผู้ให้บริการ ความรู้ด้านภาษา และการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว รวมถึงปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของการท่องเที่ยวให้เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ

ภททิศร์ โชคนันต์ตระกูล (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและเพศชายที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 420 คนพบว่าผู้เกษียณอายุมีความชอบไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยผู้เกษียณอายุส่วนใหญ่ชอบไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติหรือเพื่อน ในการเดินทางท่องเที่ยวจะใช้รถยนต์ส่วนตัว และมีระยะเวลาในการท่องเที่ยว 5-6 วันต่อครั้งไป เดินทางท่องเที่ยว 3-4 ครั้งต่อปี ในวันหยุดนักขัตฤกษ์ และเลือกสถานที่พักเป็นโรงแรม

กุลวดี แก้วกล้า (2550) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของข้าราชการเกษียณอายุ และรูปแบบการท่องเที่ยวที่ข้าราชการเกษียณอายุพึงพอใจ ในการท่องเที่ยวหลังเกษียณ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยเป็นข้าราชการที่เกษียณอายุจำนวน 220 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับที่ค่อนข้างแข็งแรงดี และไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวจากคนในครอบครัว เพื่อน และญาติ โดยผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่ชื่นชอบเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เดินทางกับครอบครัวโดยรถส่วนตัว ในส่วนของรูปแบบการท่องเที่ยว พบว่ามีความพึงพอใจด้านความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในการเดินทาง ด้านความปลอดภัยในการพักผ่อนในระดับมากที่สุด

พลอยระพี ชลวณิช (2555) ศึกษาถึงแรงจูงใจที่มีผลต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือผู้สูงอายุชาวไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ในการเดินทางท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์หลักคือการพักผ่อนหย่อนใจ เดินทางโดยรถเช่าเป็นพาหนะ มักจะเดินทางท่องเที่ยวกับเพื่อน และใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-2 วัน ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากเพื่อน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีแหล่งท่องเที่ยวที่ชอบเดินทางไปเที่ยว ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เขื่อนลุ่ม แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวิทยาการ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ได้แก่ แรงจูงใจทางกายภาพ แรงจูงใจทางวัฒนธรรม 1.) แรงจูงใจระหว่างบุคคล ซึ่งแรงจูงใจทางกายภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือแหล่งท่องเที่ยวที่มีทัศนียภาพที่ดี รมรื่น อากาศถ่ายเท สะอาด เรียบร้อย อยู่ในระดับมากที่สุด 2.) แรงจูงใจทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศิลป วัฒนธรรม คนตรี และศาสนา เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ แหล่งท่องเที่ยวทำให้ได้รับรู้วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และงานเทศกาลต่างๆ แหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดความสุขใจและหวนรำลึกถึงอดีต และการท่องเที่ยวทำให้เกิดความซาบซึ้งและความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม 3.) แรงจูงใจระหว่าง

บุคคลที่มีผลต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศอยู่ในระดับมากทุกประเด็น คือ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความรู้กับบุคคลอื่น ส่งเสริมความปรารถนาที่จะได้เกิดมิตรภาพใหม่ พบผู้คนใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยว ส่งเสริมการมี มนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ส่งเสริมการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมความมั่นใจในการเข้าสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

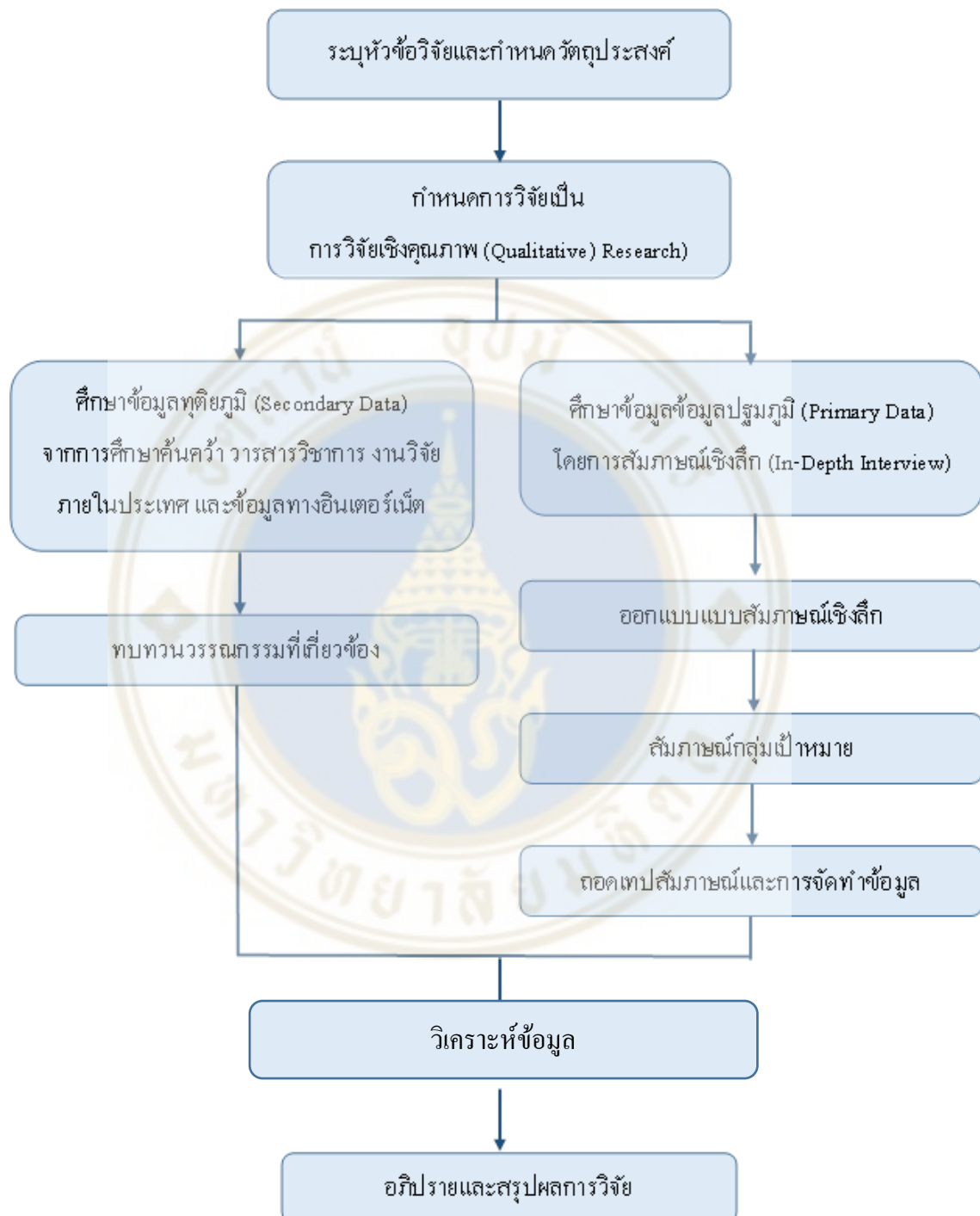
การวิจัยเรื่อง “ความต้องการด้านรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการนำเสนอในแต่ละหัวข้อดังนี้

- 3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
- 3.2 กรอบขั้นตอนงานดำเนินงานวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.6 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในการใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและเพศชายที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีความชอบในการท่องเที่ยว มีความพร้อมและมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงพอที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้ ทั้งหมดรวม 17 คน

3.2 กรอบขั้นตอนงานดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ที่ทำโดยกระบวนการวิธีสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ประกอบด้วย

3.3.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ สุขภาพร่างกาย และการใช้ชีวิต

ส่วนที่ 2 คำถามสำหรับคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีคุณสมบัติที่เหมาะสมและตรงตามการวิจัยในหัวข้อนี้ เช่น มีความชอบในการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 คำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ทราบถึงความต้องการในรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่สนใจในรูปแบบการท่องเที่ยวต่างๆของผู้สูงอายุ

3.3.2 เครื่องบันทึกเสียง

3.3.3 การจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยในวันที่ทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยมีการแนะนำตัวเองและแนะนำวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังจะให้สัมภาษณ์ สอบถามข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอายุแล้วจึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับความต้องการในรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่สนใจในรูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ

โดยมีการขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียงตลอดระยะเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ โดยได้ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 25-45 นาที และในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ทำการวิจัยได้จดบันทึกประเด็นสำคัญและเมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดได้ขออนุญาตติดต่อกับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ภายหลังหากต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจะถูกนำมาทำการบันทึกและถอดเทป เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลที่แน่ชัดหรือไม่ครบถ้วน เพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

3.4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จาก วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความทางวิชาการ ทฤษฎีและแนวคิดทางวิชาการ และรายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษา และทบทวนวรรณกรรม

3.5 ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้

3.5.1 ยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (Member Checking) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้จดบันทึกอย่างละเอียดและอธิบายอย่างชัดเจนนำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลว่าข้อมูลนั้นเป็นจริงตรงกับความต้องการและรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์หรือไม่

3.5.2 ตรวจสอบความไว้วางใจได้ของข้อมูล (Dependability) โดยการนำข้อมูลไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อยืนยันความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.6 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.6.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาถอดเทปจากเครื่องบันทึกเสียงแล้วอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมข้อมูลที่ได้ และพิจารณาถึงประเด็นที่สำคัญ

3.6.2 นำข้อมูลกลับมาอ่านหลายๆ ครั้งและพิจารณาโดยละเอียด แล้วจึงตีความพร้อมทำการตั้งคำถามหลักสำคัญหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมสนใจในรูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ

3.6.3 นำข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงจับมาไว้กลุ่มเดียวกัน แล้วสร้างหัวข้อสรุปของกลุ่มข้อมูลนั้น แล้วจึงจัดเป็นกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อยที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ (Sub-theme) ซึ่งการจัดกลุ่มนี้ผู้วิจัยวิจัยจะเชื่อมโยงกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้ทำการศึกษา

3.6.4 เขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน พร้อมทั้งยกตัวอย่างประโยคคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนที่เกิดขึ้น

3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษาและเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน 2561 รวมระยะเวลา 3 เดือน

บทที่ 4

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการด้านรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ โดยการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาดังด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้สูงอายุทั้งหญิงและชายที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่ชอบการท่องเที่ยว มีความพร้อมและมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงพอที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้ จำนวน 17 คน โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการในการท่องเที่ยวทั้งหมด 5 รูปแบบ จะนำเสนอผลการวิจัยที่พบ เป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ
 - การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล
 - การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม
 - การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท
3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ
 - การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ตารางที่ 4.1 แสดงผลความต้องการในการท่องเที่ยวจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ 17 คน พบทั้งหมด 5 รูปแบบ

รูปแบบการท่องเที่ยว		จำนวน
การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	10
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล	7
	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3
การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท	7
การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ	การท่องเที่ยวเชิงศาสนา	3

ตารางที่ 4.2 แสดงผลความต้องการในรูปแบบการท่องเที่ยวทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ของผู้สูงอายุแต่ละคน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่	เพศ	อายุ	รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ			รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม	รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ
			การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท	การท่องเที่ยวเชิงศาสนา
1	หญิง	62	✓			✓	
2	หญิง	67		✓		✓	
3	หญิง	61		✓			✓
4	หญิง	60	✓				
5	หญิง	60		✓		✓	
6	หญิง	63	✓		✓		
7	หญิง	61	✓		✓	✓	
8	ชาย	63	✓				
9	หญิง	70		✓			
10	ชาย	75	✓				
11	ชาย	60		✓			
12	หญิง	65	✓				
13	หญิง	62	✓		✓	✓	
14	หญิง	61	✓				✓
15	หญิง	63		✓			
16	ชาย	66	✓			✓	✓
17	ชาย	61		✓		✓	

4.1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ

4.1.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ผู้วิจัยได้ทำตารางเพื่อสรุปมาดังนี้

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ		
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
พื้นที่	พักผ่อน	กิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> ● ภูเขาเขียวล้อมรอบ ● ขึ้นไปคดอยทางเหนือ ● ขึ้นคดอย ● ภูเขา ● ทะเลสาบ ● เข้าป่า ● ทะเลสาบ ● ภูเขา หุ่นา ● คดอย 	<ul style="list-style-type: none"> ● เดินชมธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้ ลำธาร ● สัมผัสอากาศดี บริสุทธิ์ แล้วยังสงบ ● พักสบายๆ อากาศดี อากาศเย็นสบาย ● ชมวิวทิวทัศน์ ● ชอบบรรยากาศ อากาศดี ● ชมวิวทิวทัศน์ ● ชมธรรมชาติ ● มองท้องฟ้า ภูเขา น้ำ สดชื่น ● ชมวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ ● พักผ่อนสบายๆ นั่งอ่านหนังสือ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ดูแปลงดอกไม้สวยๆ ● ถ่ายรูปสวยๆ กับวิวทิวทัศน์ ● ล่องเรือ ล่องแพ ● ถ่ายรูปกับธรรมชาติสวยๆ ● ถ่ายรูปธรรมชาติ ถ่ายนกดอกไม้ น้ำตก ● ตั้งแคมป์ ● เล่นน้ำ ● ลงเรือ ● อ่านหนังสือ ● ถ่ายรูปสวยๆ กับครอบครัว ● ถ่ายรูป

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่ง
 ธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ต่อ)

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ		
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
พื้นที่	พักผ่อน	กิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> ● กินอาหารท่ามกลางธรรมชาติ ● สี่เขี้ยวเยาะๆ เดิมพลังสดชื่น ● สัมผัสอากาศเย็นสบาย ● ดูวิวธรรมชาติผ่อนคลาย ● เดินชมนก ชมไม้กว้างๆ มั่นก็พักผ่อน 	

จากตารางที่ 4.3 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะพบได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1. ลักษณะพื้นที่ที่อยากไปเที่ยวของผู้สูงอายุ 2. ลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุ และ 3. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

1. ลักษณะพื้นที่ที่อยากไปเที่ยวของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงแหล่งท่องเที่ยวที่พวกเขาอยากไปเที่ยวเป็นอันดับแรกในใจ ดั่งบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้ โดยสามารถแบ่งได้แบ่ง 3 ลักษณะ

- ลักษณะเป็นภูเขาหรือดอย ทุ่งนา

“...เค้าว่าเป็นหมู่บ้านเล็กๆอยู่ในเขามีภูเขาเขียวๆล้อมรอบเลยนะ อยากไปดูธรรมชาติแบบนั้น...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1)

“...อยากไปที่สุดหรรอ อยากไปดอยอย่างข้างคะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4)

“...อยากไปเชียงใหม่ เชียงราย ขึ้นดอยทางเหนือ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6)

“...อยากไปทางเหนือค่ะ พวกเชียงๆแบบเชียงราย เชียงใหม่ ขึ้นเขาที่มีภูเขาต้นไม้เขียวๆ ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7)

“...ตอนนี้อยากไปน่าน มันจะมีธรรมชาติ แบบภูเขาเขียวๆ ทุ่งนา...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14)

“...อยากไปภาคเหนือ อยากไปเที่ยวเชียงใหม่อย่างคอยอินทนนท์ คอยอ่างขางที่มีดอกไม้เยอะๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15)

“...ชอบบรรยากาศทางเหนือ โดยเฉพาะน่าน บ้านเมืองเค้าสงบมาก ธรรมชาติที่แบบวิวสวยล้อมรอบไปด้วยภูเขา ทุ่งนาเขียวๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 16)

- ลักษณะเป็นทะเลสาบ

“...อยากไปเขื่อนเชี่ยวหลาน เป็นทะเลสาบที่สุราษฎร์ค่ะ เคยเห็นแต่ในรูป...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8)

“...ไปล่องแพเขื่อนเชี่ยวหลานที่สุราษฎร์ ล่องแพแบบนี้เค้าเรียกมันเป็นทะเลสาบ เพราะมันจะไม่มีการไหล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13)

- ลักษณะเป็นป่า

“...ไปเขาใหญ่ ไปแบบเข้าป่า พวกอุทยานแห่งชาติ ที่มีต้นไม้เยอะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10)

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุถึงแหล่งท่องเที่ยวที่พวกเขาอยากไปเที่ยวเป็นอันดับแรกในใจ พบว่าสำหรับผู้ที่ยังอยากไปท่องเที่ยวในเชิงนิเวศนั้นจะมีลักษณะเป็น ภูเขาหรือคอย ทุ่งนา ทะเลสาบ และเข้าป่า

2. ลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุในการไปเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ดังบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...เดินชมธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้ ถ้ำธาร...” “...ธรรมชาติที่นั่นยังสมบูรณ์มาก ได้สูดอากาศดีๆบริสุทธิ์ แล้วก็สงบ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1)

“...พักผ่อนสบายๆ อากาศดีๆ ชอบอากาศเย็นสบาย...” “...ชอบชมธรรมชาติ ชมวิวทิวทัศน์ ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4)

“...ชอบบรรยากาศทางเหนือ มีความรู้สึกว่าจะทางเหนืออากาศดี เย็นสบาย...” “...อยากไปพักผ่อนที่เป็นธรรมชาติ มองเห็นวิวทิวทัศน์ภูเขาต้นไม้เขียวๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6)

“...ไปชมธรรมชาติที่วิวสวยๆ มองดูภูเขาต้นไม้เขียวๆ เพลินๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7)

“...ชอบชมบรรยากาศแบบมองไปเห็นท้องฟ้า ภูเขา น้ำ มองไปแล้วมันสดชื่นดี...”
 “... มองไปเห็นวิวทิวทัศน์ธรรมชาติไกลๆ จริงๆก็คงไม่มีกิจกรรมอะไรมากระ พักผ่อนเฉิบๆ นั่ง
 อ่านหนังสือ ชมวิวสวยๆ...” “...กินอาหารท่ามกลางธรรมชาติ ที่นี้เค้าว่าปลาเยอะเพราะเป็นเขื่อน
 ไง ต้องกินปลา...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8)

“...ลุ่มชอบธรรมชาติ ชอบป่าเขาลำเนาไพร เห็นสีเขียวเยอะๆแล้วเหมือนมันเดิมพลัง
 มันสดชื่น...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10)

“...ล่องแพไปเรื่อยๆ ชมบรรยากาศ ทานอาหารไปเรื่อยๆ วิวทิวทัศน์สวย ทำให้รู้สึก
 สดชื่น...” “...ถ้าเห็นพระจันทร์เต็มดวงเหมือนที่เคยไป คงสวยมากเลย แสงจากดวงจันทร์
 บรรยากาศดีมากเลย ชอบๆมันผ่อนคลายดี...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13)

“...อาชอบบรรยากาศมันอะกะ แล้วมันเป็นธรรมชาติ เป็นชีวิตแบบ สโลไลฟ์...”
 (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14)

“...ชอบอากาศทางเหนือเวลาหน้าหนาว เหมือนได้ไปสัมผัสอากาศเย็น มันเย็น
 สบายๆดี...” “...ดูวิวธรรมชาติที่สวยงาม ชอบธรรมชาติ เห็นแล้วรู้สึกสบายตา ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย...”
 “...ก็ไปเดินชมจน ชมไม้...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15)

“...เราอยู่กรุงเทพเราเห็นแต่ตึกโง่ พอถ้าได้เห็นที่กว้างๆ มันก็พักสายตาได้ดีเลย หลบ
 ความวุ่นวายในเมืองหลวง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 16)

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุถึงลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุในการไปเที่ยวเชิงนิเวศ
 นั้นพบว่าจะมีลักษณะเป็นการชมวิวิวทิวทัศน์ ชมธรรมชาติ สัมผัสอากาศบริสุทธิ์

3. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผู้สูงอายุอยากจะทำใน
 การไปเที่ยวนั้น ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ไปถ่ายรูปสวยๆ กับวิวทิวทัศน์ สวยๆเอาไว้ส่งไลน์ ให้เพื่อน ให้ลูก...” (ผู้ให้
 สัมภาษณ์คนที่ 1)

“...ชอบดอกไม้กะ อยากไปช่วงอากาศเย็นๆหน่อยไปดูแปลงดอกไม้สวยๆเยอะๆ...”
 “...ถ่ายรูปกับดอกไม้สวยๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4)

“...คงล่องเรือ ล่องแพดูวิวชมธรรมชาติ ไปนอนแพพักกลางน้ำ...” “...ก็ถ่ายรูปกับ
 ธรรมชาติสวยๆ อาจจะเป็นมือถ่ายรูปให้เพื่อนๆ แอร์ให้เพื่อนดูกะ เพื่อนก็จะต้องทักมาว่าเธอไปเที่ยว
 ที่นั่นมาหรือ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8)

“...ชอบถ่ายรูปธรรมชาติไปดูธรรมชาติที่สมบูรณ์ ตั้งกล้องรอถ่ายรูปนก แล้วก็ดอกไม้
 พวกดอกไม้ป่า น้ำตกสวยๆ...” “...ไปตั้งแคมป์กางเต็นท์...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10)

“...ก็ไม่ได้มีกิจกรรมอะไรมาก ก็ลงเล่นน้ำเย็นๆ...” “...แล้วก็ถ้ามีลงเรือก็ลงนะคะ แต่เราพายไม่เป็นหรอก แต่ก็ให้คนอื่นพายเราก็นั่งชมวิวไป...” “...อาจจะเตรียมหนังสือนิยายไปอ่านบ้าง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13)

“...แล้วก็ถ่ายรูปสวยๆ กับครอบครัวเก็บไว้เป็นที่ระลึก เพราะเราไม่ค่อยได้ไปเที่ยวไหนไกลๆ เวลาที่ไปเที่ยวเลยอยากมีรูปเก็บไว้ดูสวยๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15)

“...เดินหาชมถ่ายรูปธรรมชาติสวยๆ ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 16)

4.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ

4.2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงทะเล

ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ผู้วิจัยได้ทำตารางเพื่อสรุปมาดังนี้

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ		
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงทะเล		
พื้นที่	พักผ่อน	กิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> ● กระบี่,ทะเลใต้ ● ทะเลชะอำ ● เกาะหลีเป๊ะ,ทะเลใต้ ● ทะเลใต้ ● ชุมพร,ทะเลใต้ ● ตรัง,ทะเลใต้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เดินเล่นชายหาด ● มองท้องฟ้า ทะเลใสๆ สีสวยพักผ่อนสบายๆ ● อากาศดี อากาศเย็นสบาย ● นั่งชายทะเล ● มองทะเล ชอบท้องฟ้า ชอบน้ำ มันสบายตา มีเสียงคลื่น ชมวิวทิวทัศน์ ● นั่งคุยกันริมทะเล 	<ul style="list-style-type: none"> ● ลงเรือ ● ไปเดินเล่นตลาด ● ลงเรือ ● ดำน้ำ ● เล่นน้ำ ● ลงเรือ ● ดำน้ำ ● ถ่ายรูป ● ไปตลาด ● ลงเรือ ดำน้ำ

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่ง
 ธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ต่อ)

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ		
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงทะเล		
พื้นที่	พักผ่อน	กิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> ● รู้สึกสงบดี ● มองวิวทะเล ● เห็น ท้องฟ้า เห็น น้ำ สบายตาผ่อนคลาย ● กินอาหารริมทะเล ● กินอาหารทะเลสดๆ ● นั่งเล่นริมทะเล ● นั่งมองท้องฟ้า น้ำ ทะเล หาดทรายขาวๆ สบายตาดี 	<ul style="list-style-type: none"> ● ดำน้ำ

จากตารางที่ 4.4 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยว
 ของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงทะเล จะพบได้ว่าการท่องเที่ยวเชิง
 ทะเลของผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1. ลักษณะพื้นที่ทะเลที่อยาก
 ไปเที่ยวของผู้สูงอายุ 2. ลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุ และ 3. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของ
 ผู้สูงอายุ

1. ลักษณะพื้นที่ทะเลที่อยากไปเที่ยวของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่พวกเขาอยากไปเที่ยว
 ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ถ้าเมืองไทยก็อยากไป อยากไปกระบี่ ป่าชอบทะเลทางใต้...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คน
 ที่ 2)

“...น้ำชอบไปไม่ไกลพักผ่อนสบายๆ ถ้าสมบุกสมบันเหนื่อยๆคงไม่ไหวอะคะ จะไป
 ชะอำใกล้ๆคะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3)

“...อยากไปเกาะหลีเป๊ะ อยู่ได้สุด อยู่จังหวัดสตูลชอบไปทะเลทางใต้...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5)

“...ไปทะเลนะ เพราะป่าอะชอบทะเล โดยเฉพาะทะเลทางใต้มันสวยดี...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9)

“...อยากไปทางใต้คะ ไปจังหวัดชุมพรหาเพื่อน ไปเที่ยวทะเล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11)

“...อยากไปทางใต้ ประเภทรัง ชุมพร เพราะเค้าก็บอกว่าทะเลทางใต้สวยนะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15)

2. ลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุในการไปเที่ยวเชิงทะเล ดังบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...เดินเล่นชายหาดชายทะเล...” “... ดื่มด่ำกับความสวยทะเลได้ เดินไปเรื่อยๆ มองท้องฟ้า ทะเลใสๆ สีสวยผ่อนคลายสบายตา...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2)

“...ไปนั่งพักผ่อนสบายๆชายทะเล...” “...นั่งอยู่ริมชายหาด น้ำขอบมองทะเล ชอบท้องฟ้า ชอบน้ำ มันสบายตา มีเสียงคลื่น มันแบบยังงั้นอะมันสัมผัสได้ถึงธรรมชาติ รู้สึกสดชื่นอะกะ...” “...นั่งริมทะเลชมบรรยากาศอย่างที่บอก ร้านอาหารทะเลอร่อยๆ นั่งคุยกันริมทะเล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3)

“...ชอบทะเล ชอบในบรรยากาศ ชอบวิวทะเล ชอบเสียงคลื่น รู้สึกสงบดี...” “...อยู่ริมทะเล นั่งดูวิว นั่งอ่านหนังสือริมทะเล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5)

“...ชอบทะเล มองวิวทะเล ดูแล้วสดชื่น...” “...เห็นท้องฟ้าเห็นน้ำ มองไปแล้วสบายตา มองแล้วได้ผ่อนคลายดี มองไปมันกว้างใหญ่ดี...” “...ร้านอาหารทะเลนั่งกินอะไรกันริมทะเล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9)

“...ขึ้นจากทะเลมาแล้วก็อาบน้ำอาบทำ หาอะไรกินกันอาหารทะเลสดๆแบบกึ่งตัวใหญ่ ปูเนื้อแน่นๆนะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12)

“...ไปนั่งเล่นริมทะเล กินอาหารทะเลอร่อยๆ...” “...นั่งมองไปเห็นท้องฟ้า กับน้ำทะเล กับหาดทรายขาวๆ เออมันก็คงสบายตาดีไปอีกแบบนะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11)

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุถึงลักษณะการพักผ่อนของผู้สูงอายุในการไปเที่ยวเชิงทะเล นั้นพบว่าจะมีลักษณะเป็นการนั่งเล่น เดินเล่นชายหาด ชมวิวทะเล

3. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงทะเล ที่ผู้สูงอายุอยากจะทำในการไปเที่ยว

นั้น ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ลงเรือออกไปชมเกาะต่างๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2)

“...ไปกินอาหารทะเล...” “...ไปเดินเล่นตลาดขายพวกอาหารทะเล ของแห้งซื้อ ผัก...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3)

“...ชอบลงเรือไปกลางทะเล...” “...ค่าน้ำดูปลา ปะการัง ค่าน้ำนี้ค่าแบบส่น็อคกิล นะไม่ค่าลึก ค่าตื้นๆ...” “...กินอาหารทะเลริมทะเล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5)

“...ลงเล่นน้ำ ป้าชอบเล่นน้ำ สดชื่น...” “...ลงเรือไปกลางทะเล ค่าน้ำดูปะการัง ดู ปลา ค่าแบบส่น็อคกิลนะคะ...” “...ถ้ารูปร่างสวยๆกันส่งมาคุยกัน ในไลน์กลุ่ม แล้วก็จะมีเพื่อนคนนึง เจ้าคอยเก็บรวมเป็นอัลบั้มไว้ให้คุณ...” “...ไปเดินตลาด ไปโป๊ะ ซื้ออาหารทะเลของแห้ง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9)

“...ลงเรือชมหมู่เกาะ ค่าน้ำดูปลา ผิวๆนะคะส่น็อคกิล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12)

“...อยากค่าน้ำดูพวกปลา ปะการังในทะเลเหมือนกันนะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 11)

“...อยากไปกินอาหารทะเลเสียงจากคนที่ไปมาเนี่ย บอกว่าปูตัวเบ้อเรอเลยสดใหม่ๆ ขึ้นจากทะเลเลย...” “...นั่งเรือไปดูทะเลแหวก...” “...ไปดูเหยี่ยวแดงกลางทะเลด้วย...” “... แล้วก็ได้อั่งแพนเล่นน้ำ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 17)

4.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ

4.3.1 รูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ผู้วิจัยได้ทำตารางเพื่อสรุปมาดังนี้

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่ง ธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
กิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> ● ดูที่ปลูกผัก

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่ง
 ธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร(ต่อ)

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
กิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> ● ซื้อผักผลไม้ ● ดูแหล่งปลูกชา กาแฟ ● ดูไร่ปลูกผัก

จากตารางที่ 4.5 จะพบได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของผู้สูงอายุสามารถสรุปได้เป็น
 ลักษณะของกิจกรรม

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผู้สูงอายุอยากจะทำ
 ในการไปเที่ยวนั้น ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ขึ้นคอยไปดูอะไรล่ะที่ปลูกผัก เยอะๆ อ้อโครงการหลวง...” “...ได้ชื่อของฝาก
 พวกผัก ผลไม้สดๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6)

“...อยากไปดูแหล่งปลูกชาชั้นดี แหล่งปลูกกาแฟชั้นยอด...” “...ดูไร่ที่เค้าปลูกผัก
 กระน้ำ กระหล่ำ อยากรู้ว่ากว่าจะออกมาเป็นกระหล่ำ 1 ดอกเนี่ย มันเริ่มจากวิธีการไหนปลูกยังไง...”
 (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 7)

“...ไปดูว่าแบบชาวบ้านเค้ามีทำสวนปลูกผักมัย ถ้ามีก็อยากไปดูไปศึกษาแบบนั้นด้วย
 รู้สึกว่าที่น่านจะมีสมาร์ฟาร์มก็อยากจะไปดูแบบนั้น เด็กรุ่นใหม่ๆมาปลูก...” (ผู้ให้สัมภาษณ์
 คนที่ 14)

4.4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งวัฒนธรรม

4.4.1 รูปแบบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งวัฒนธรรม
 รูปแบบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท ผู้วิจัยได้ทำตารางเพื่อสรุปมาดังนี้

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งวัฒนธรรมรูปแบบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม	
รูปแบบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท	
สนใจในวิถีชีวิต	สนใจในของพื้นเมือง
<ul style="list-style-type: none"> ● ความเป็นอยู่ ● ความเป็นอยู่ ● ความเป็นอยู่ ● ไปสัมผัสความเป็นอยู่ที่สงบ ● การใช้ชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาหารพื้นเมือง ● ตลาดพื้นเมือง ● อาหารพื้นเมือง ● ตลาดท้องถิ่น ● อาหารท้องถิ่น ● ของท้องถิ่น ● ตลาดชุมชน ● ตลาดท้องถิ่น ● ของพื้นเมือง ● อาหารพื้นเมือง ● ตลาดวิถีชาวบ้าน ● อาหาร เสื้อผ้าพื้นเมือง ● ตามตลาดเช้า ผลิตภัณฑ์พื้นเมือง

จากตารางที่ 4.6 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในแหล่งวัฒนธรรมรูปแบบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท จะพบได้ว่าการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบทของผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ 1. สนใจในวิถีชีวิต 2. สนใจในของพื้นเมือง

1. สนใจในวิถีชีวิต

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงความสนใจวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ในการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ชมหมู่บ้านเค้า ดูวิถีชีวิตของชาวบ้านที่นั่น ดูวัฒนธรรมเค้าละ ดีگرامบ้านช่องเป็นยังไง เค้ากินอยู่ยังไง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1)

“...อยากไปคู่วิถีชีวิตเค้า ดูความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นเค้า...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 5)

“...คู่วิถีชาวบ้าน มีพวกแบบการใช้ชีวิตของเค้า ทำอาชีพยังไง ทอผ้าทอผ้า...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 14)

“...อยากไปอำเภอปัว บ้านเมืองเค้าสงบมาก ไปสัมผัสวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่สงบ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 16)

“...เดินเที่ยวรอบหมู่บ้าน ไร่แผ่นดิน คู่วิถีชีวิตชาวบ้านบางชั้น...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 17)

4.4.2 สนใจในของพื้นเมือง

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงความสนใจในของพื้นเมือง ในการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...กินอาหารพื้นเมืองเค้า ริมลำธาร...” “...ไปเดินตลาด คูของพื้นเมือง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1)

“...กินอาหารท้องถิ่นบ้างอาหารพื้นเมืองของเค้า ทานอาหารร้านนี้ร้านนี้ ...” “...ไปตลาดท้องถิ่น คูของพื้นเมืองเค้าว่ามีอะไรขายบ้าง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2)

“...ถ้าเค้ามีอาหารท้องถิ่นเค้าก็กิน...” “...ไปดูของท้องถิ่นของชุมชน ชอบไปที่มีตลาดชุมชนแบบตลาดชาวประมงอะไรแบบนี้ถ้ามีก็อยากไปดู...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5)

“...ไปตลาดท้องถิ่น หรือที่เค้าขายของข้างๆทาง...” “...ชื่อของพื้นเมืองว่ามีอะไรเด่นๆต้องซื้อ เช่น ใบชา กาแฟ ผลไม้หรือของหัตถกรรม...” “...ที่ขาดไม่ได้กินอาหารเหนือ อาหารพื้นเมือง แบบออริจินอล หากินอร่อยๆในกรุงเทพฯไม่ค่อยมี...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 5)

“...ไปตลาดวิถีชาวบ้าน ตลาดบ้านนอก ชอบๆชอบมาก คูอะไรที่มันแปลกหูแปลกตา...” “...อาหารที่มันแปลกๆ พวกพืชผลชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เสื้อผ้าพื้นเมือง ไม่ชอบอะไรที่เป็นอุตสาหกรรม...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 14)

“...อาชอบไปตามตลาดเช้าๆ คู่ว่างบ้านเค้าขายอะไรกัน พวกผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ก็อุดหนุนของพื้นเมืองเค้า...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 16)

4.5 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในความสนใจพิเศษ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในความสนใจพิเศษ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ผู้วิจัยได้ทำตารางเพื่อสรุปมาดังนี้

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในความสนใจ พิเศษรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา
กิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> • ทำบุญ • ไหว้พระ ทำบุญ • ทำบุญไหว้พระ • ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ถึงกิจกรรม ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ดังบทสัมภาษณ์
ต่อไปนี้เป็น

“...ก่อนไปจะเตรียมพวกสังฆทาน ของทำบุญเอาติดไปด้วย ไว้ไปทำบุญที่นั่น...”
(ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 5)

“...อยากไปพระธาตุคอกยสุเทพ จะได้ไหว้พระ และก็ทำบุญ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่
15)

“...แล้วก็ไปวัดวาอารามที่นั่นวัดเยอะนะ เราก็ได้โอกาสไปทำบุญไหว้พระด้วย...”
“...มีวัดสวยๆหลายแห่ง มีวัดที่มีชื่อเสียงในเรื่องของภาพจิตรกรรมฝาผนัง จำชื่อไม่ได้แล้วแต่อยาก
ไปไว้เดี๋ยวค่อยหาข้อมูลว่าวัดอะไร ถ้ามีการบันทึกเรื่องราวและตำนานของจังหวัดน่านในอดีตไว้นำ
ไปดู...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 16)

4.6 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จากผลการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่าง
ผู้สูงอายุชาวไทยมีความต้องการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่ง
ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของพงศ์สวก อเนกจำนงค์พร (2558) ;จันทร์จิตร เขียรศิริ และ

คณะ (2555) ; ภัททิศรี โชคอนันต์ตระกูล (2553) ; กุลวดี แก้วกล้า (2550) ; พลอยระพี ชลวนิช (2555) ซึ่งจากการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผู้สูงอายุนิยมมาก และจากการศึกษานี้ผู้สูงอายุมีการท่องเที่ยวในลักษณะของการพักผ่อน และสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ

ส่วนที่ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม จากผลการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุชาวไทยมีความต้องการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พงศ์เสวก อเนกจรรย์พร (2558) ; จันทร์จิตร เขียรศิริ และคณะ (2555) ; พลอยระพี ชลวนิช (2555) ; ภัททิศรี โชคอนันต์ตระกูล (2553) ; กุลวดี แก้วกล้า (2550) และจากการศึกษานี้ผู้สูงอายุมีการท่องเที่ยวลักษณะที่มีความสนใจในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และสนใจในของพื้นเมือง เช่น อาหารพื้นเมือง เสื้อผ้าพื้นเมือง ตลาดท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ จากผลการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุชาวไทยมีความต้องการด้านการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พงศ์เสวก อเนกจรรย์พร (2558) ; พลอยระพี ชลวนิช (2555) ; กุลวดี แก้วกล้า (2550) และจากการศึกษานี้ผู้สูงอายุมีการท่องเที่ยวลักษณะที่มีความสนใจพิเศษคือ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เช่นเดียวกับกุลวดี แก้วกล้า (2550) แต่ไม่พบในการศึกษาครั้งนี้ในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุทั้ง 17 คนว่า มีความต้องการด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะวิทยาการ ดังเช่นการศึกษาของพลอยระพี ชลวนิช (2555)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผ่านการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุทั้ง 17 คน ผู้วิจัยได้ศึกษาเชิงลึกไปในความต้องการด้านการท่องเที่ยวทั้ง 3 รูปแบบด้วยว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า

1.รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ผู้สูงอายุมีความต้องการท่องเที่ยว 3 รูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จากการแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) จะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน แต่ในการสัมภาษณ์ไม่พบผู้สูงอายุในกลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงการมุ่งเน้นต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน แต่เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติโดย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพของธรรมชาติ และมีกิจกรรมที่เรียบง่าย เช่น ถ่ายรูปกับธรรมชาติ ล่องแพ อ่านหนังสือ

1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล แต่จากการแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) จะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติทางทะเล และเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน แต่ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในการศึกษาค้นคว้าพบว่าเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนชายทะเล เช่น นั่งเล่นริมทะเล เดินเล่นชายหาด และทำกิจกรรมในทะเล เช่น ลงเรือชมหมู่เกาะ ดำน้ำตื้น ไม่พบผู้สูงอายุในกลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงการมุ่งเน้นต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุครั้งนี้พบว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังฟาร์มผัก ไร่ปลูกผักและซากาแฟ เพื่อดูและศึกษากระบวนการและวิธีการปลูกพืชผัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ที่ว่าการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในส่วนเกษตรได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ผู้สูงอายุในกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการท่องเที่ยว 1 รูปแบบ

2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุครั้งนี้พบว่ามีกิจกรรมในลักษณะสนใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เช่น การทำอาชีพ อาหารกิน และสนใจในของพื้นเมือง เช่น การไปเดินตลาดชุมชนท้องถิ่น อาหาร เสื้อผ้าพื้นเมือง รวมถึงผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ที่ว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ คุุผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ผู้สูงอายุในกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการท่องเที่ยว 1 รูปแบบ

3.1 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา แต่จากการแนวทางการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนาขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) จะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หากความรู้สัจธรรมแห่งชีวิต แต่ในการสัมภาษณ์ไม่พบผู้สูงอายุในกลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงกิจกรรมลักษณะดังกล่าวนี้ แต่เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเดินทางไปยังวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำบุญไหว้พระ และดูความสวยงามในกิจกรรม

เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) กับรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ในรูปแบบการ

ท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติไม่พบความต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ ในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมไม่พบความต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและ ประเพณี ในรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษไม่พบความต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวพำนัก ระยะเวลา การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม แต่จากการพิจารณาตารางที่ 3 พบว่าในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนมากมีความต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ ผสมผสานเหมือนที่องค์กรการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้จัดรูปแบบไว้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการด้านรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 – 69 ปี ทั้งเพศหญิงและเพศชายที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีความชอบในการท่องเที่ยว มีความพร้อมและมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงพอที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้ ทั้งหมดรวม 17 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดึงข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงจับมาไว้กลุ่มเดียวกัน แล้วสร้างหัวข้อสรุปของกลุ่มข้อมูลนั้น แล้วจึงจัดเป็นกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อยที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ (Sub-theme) ซึ่งการจัดกลุ่มนี้ผู้วิจัยจะเชื่อมโยงกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้ทำการศึกษาจากแนวทางการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ที่จัดรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ 3 กลุ่ม คือรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ จากวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างทั้ง 17 คน พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการในการท่องเที่ยวทั้งหมด 5 รูปแบบ คือ

พบในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 3 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงทะเล และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ สัมผัสใกล้ชิดกับบรรยากาศของธรรมชาติ และมีกิจกรรมที่ไม่ใช้กำลังมาก เช่น นั่งชมวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ ล่องแพ ดูไร่เกษตร นั่งเล่นชายหาด ดำน้ำตื้น เป็นต้น

พบในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม 1 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เช่น การทำอาชีพ อาหารกิน และมีกิจกรรมที่สนใจในของพื้นเมือง เช่น ไปเดินตลาดชุมชนท้องถิ่น กินอาหารพื้นเมือง ซื้อเสื้อผ้าพื้นเมือง รวมถึงผลิตภัณฑ์พื้นเมือง เป็นต้น และพบในรูปแบบการท่องเที่ยวใน

ความสนใจพิเศษ 1 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อทำบุญ ไหว้พระ สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และดูความสวยงาม เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงใจผู้สูงอายุ ในยุค Aging Society” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ได้ ดังนี้

5.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การใส่ใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุให้ความสนใจและต้องการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลและการท่องเที่ยวในวิถีชนบท โดยให้การสนับสนุนในการหาแนวทางพัฒนาออกแบบสถานที่ให้เหมาะสมในการรองรับผู้สูงอายุ ทั้งการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุ

5.2.2 ทำการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลและการท่องเที่ยวในวิถีชนบทผ่านช่องทางที่ตรงถึงกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้สนใจมาท่องเที่ยวมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเชิงปริมาณควบคู่ด้วยเพื่อศึกษาค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

5.3.2 ศึกษาหาความต้องการในองค์ประกอบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

- กรมประชาสัมพันธ์.(2530, หน้า 8-9).(อ้างถึงใน พระมหาวิชัย ตีบก้นเงิน,2557, หน้า 22) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังกระแจะอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี, วิทยาลัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- กุลวดี แก้วกล้า.(2550). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของข้าราชการเกษียณอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาประชากรศึกษา. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กฤษ เตชะประเสริฐ. (2556). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ที่อาศัยในเขตจังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). ประเภทการท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <http://www.igpthai.org/NS057/userfiles/files/Tourism.pdf>.
- คานธีชา บุญยาว.(2554).การออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย,วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์จิตร เขียวสิริ ฉันทวัต วันดี สุรีย์ บุญญานพวงศ์ และกรวรรณ สังขกร.(2555). การประเมินศักยภาพการตลาดท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนบน, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
- ชิตวร ประดิษฐ์รอด. (2557). ปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวปริมณฑลของคนวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร, ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชอุษวรรณ มาตกุล. (2556). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยเชื่อมโยงสู่เชิงวัฒนธรรมอีสานกรณีศึกษา วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ผศ.ดร.สมยศ วัฒนากมลชัย และผศ.เขวาลักษณ์ ยิ้มอ่อน. (2013).นักท่องเที่ยวสูงอายุ กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว วารสารปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัยปัญญาภิวัฒน์

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พงศ์เสวก อเนกจำนงพร.(2558). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นเบบี้บูมในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม การบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- พลอยระพี ชลวณิช.(2555). แรงจูงใจที่มีผลต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศของผู้สูงอายุใน กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัททิศรี โชคอนันต์ตระกูล. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์ การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ. สืบค้นจาก
<https://www.prachachat.net/finance/news-36374>
- รายงานผลสำรวจและศึกษาวิจัยชี้รู้สึกรู้สียง โอกาส สร้าง อาชีพ เรื่องการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดย สปร. ร่วมกับบริษัท ดี วัน โอิวัน เปอร์เซนต์ จำกัด (2558). สืบค้น จาก <http://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/aging-society/260/>
- วันทิกา หิรัญเทศการ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี, วิทยาลัยราชพฤกษ์
- วรรณ วลัยวานิช. (2546) ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ภาควิชาภูมิศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สุรกุล เจนอบรม. (2541, หน้า 6-7) (อ้างถึงนันทนา อยู่สบาย, 2557, หน้า 12) ความต้องการ สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ชั้นน้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร ทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.) . สืบค้นจาก
<https://www.smartsme.co.th/content/11680>

บรรณานุกรม (ต่อ)

อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. (2546, หน้า 7)(อ้างถึงใน เปรมศักดิ์ อาษากิจ, 2556, หน้า 12) ตลาดผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่, ภาควิชาพยาบาล เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO), ความหมายของการท่องเที่ยว, รูปแบบการท่องเที่ยว, สืบค้นจาก

<http://www.srayaisomwittaya.ac.th/nectec/siamculture/travel/knowledge/travel04.html>

องค์การสหประชาชาติ(United Nations:UN) (2525), ความหมายของผู้สูงอายุ, สืบค้นจาก

<http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/about/soongwai/topic006.php>